

**Re` POLJOPRIVREDNA STRUČNA SLUŽBA
KOSOVSKA MITROVICA d.o.o.
38228 Kosovska Mitrovica ul.Cara Dušana 10
Tel.028/497-031,Tel/fax 028/497-044
E-mail pskm@open.telekom.rs
SAJT:hpt//psss.rs**

B I L T E N

BROJ II

FEBRUAR 2013

Autori:

Dipl.ing. Zoran Milosavljević

Dipl.ing. Ljiljana Gvozdić

Dipl.ing. Kosovka Jakšić

Sadržaj:

RATARSTVO-POVRTARSTVO

- Proizvodnja krompira

VOĆARSTVO-VINOGRADARSTVO

- Rezidba voćaka za rod

STOČARSTVO

-Ishrana dojnih ovaca

-Ishrana koza u periodu mlečnosti

PROIZVODNJA KROMPIRA

Osnovna obrada i priprema zemljišta. Oranje treba obaviti u jesen na dubini oko 30 santimetara, predsetvenu pripremu pred sadnju frezovanjem ili drugim pogodnim oruđima uz minimalno sabijanje zemljišta. Uz ovu operaciju treba uneti u zemljište insekticid i deo mineralnog NPK đubriva.

Đubrenje. - Zavisi od plodnosti zemljišta i sorte. Za prinos 40 t/ha potrebno je obezbediti N 250-300, P 120-160, K 220-300 kgr/ha čistog melemanta. Pogodna formulacija je N:P:K (8:16:24). +2% MgO u količini od 600-700 kg/ha. Ako se koristi NPK 15:15:15 u količini 1.000 – 1.200 KG/HA, onda je u prihrani potrebno smanjiti KAN na 300-350 kg/ha. Jednu polovinu kompleksnog NPK-đubriva primeniti u predsetvenoj pripremi a ostatak u sadnji lokalno u brazedu. Prihranu primeniti sa poslednjim ogrtanjem. Ako se koristi 30-40 t/ha stajnjaka dozu mineralnog đubriva smanjiti za jednu trećinu od navedene.

Sadnja. Ovom merom bitno može da se utiče na pravilan oblik krtole i regulisanje vodnog i temperaturnog režima zemljišta. Dobro formiran banak omogućava pravilan rast krtola i smanjuje kolebanje temperature i vlage što utiče da je biljka manje izložena stresu. Banak treba formirati pred samo nicanje (tada i prihraniti usev) a posle oko sedam dana tretirati protiv korova. Ako se ogrtanje obavlja po nicanju biljaka onda to treba uraditi kada su biljke visine 15-20sm. Kasnijim ogrtanjem se više povređuje korenov system i nadzemni deo same biljke.

Posle formiranja banaka (4-6 dana), kada se slegne zemljište mogu se upotrebiti zemljišni herbicidi za suzbijanje korova. Ako je banak dobro i pravilno formiran ne bi trebalo primenjivati dodatno ogrtanje. Dobro formiran banak treba da je na poprečnom preseku trapezastog izgleda kod kojeg je vrh širine 15-20 santimetara, visine oko 25 i nagibom bočnih strana. Ovako moćno formiran banak omogućava vrlo stabilan vodni, toplotni i vazdušni režim u zoni formiranja krtola i visokog prinosa. Posebno velika uloga dobro formiranog banka dolazi do izražaja u ekstremnim uslovima vrlo vlažnim ili sušnim godinama, ublažavajući ekstremno delovanje klimatskih faktora.

Zalivanje. Da bi formirao dobar prinos krompir mora da ima dovoljnu količinu vlage u sloju zemljišta gde se formira krtola i to od momenta njenog zametanja (oko 30 dana po nicanju), pa sve dok ne sazri. Zalivati treba čim zemljište koje se uzme iz zone krtola ne zadržava oblik pri stiskanju šakom (70% od PVK). Zalivne norme su 15-20 l/m². Kašnjenje sa navodnjavanjem može prouzrokovati prorastanje i pucanje krtola. Dobra obezbeđenost zemljišta vlagom u momentu zametanja krtola smanjuje pojavu krastavosti i formira se veći broj krtola po biljci.

Vađenje krompira. Obaviti kada su krtole u potpunosti zrele i ne gulese. Treba maksimalno voditi računa da pri vađenju i manipulaciji krtole na padaju sa visine od 20sm

kako se nebi povređivale. Odmah po vađenju krompir treba smestiti u potpuno tamnu prostoriju da nebi došlo do pojave zelenih krtola.

Skladištenje. Treba da je u potpuno tamnom skladištu pri temperature 6-7 °C i vlažnosti vazduha 90-95%. Potrebno je obezbediti unutrašnju i spoljašnju ventilaciju. Za duže čuvanje posle januara treba primeniti sredstva za sprečavanje klijanja.

Služba za ratarstvo-povrtarstvo

REZIDBA VOĆAKA ZA ROD

Rezidba voćaka za rod predstavlja važnu pomotehničku meru.

Voćka ima dva perioda, period vegetativnog porasta i period plodonošenja.

Bez stalne i umerene vegetativne aktivnosti u periodu pune rodnosti, nema ni redovnog obnavljanja rodniha grana, pa ni redovne rodnosti.

Zadatak osnovne rezidbe je višestruk, a prvenstveno upravljanje razvićem vegetativnih i reproduktivnih organa voćaka.

Rezidbom voćaka za rod reguliše se redovna rodnost, tj. otklanja alternativno plodonošenje. Nastoji se da se reguliše redovno rađanje svake godine uz bolji kvalitet plodova. U početku rodnosti rezidba se lakše sprovedi nego sa starenjem voćaka kada je i održavanje teže. Treba započeti sa pravljenjem velikih rezova, a završiti sa detaljnijom rezidbom. Uklanjanje većih grana olakšaće preglednost i ukazati koje izdanke i grane treba dalje orezivati.

Neizvođenje ili nepravilno izvođenje rezidbe ostavlja loše posledice na razvoj i plodonošenje voćaka. Razviće se guste krune sa slabijim skeletnim granama sklonim lomljenju. Obrazovaće se mali broj rodniha grančica, a povećaće se i osetljivost prema bolestima, štetočinama i mrazevima.

Rezidba se podešava prema periodu razvitka voćaka, obliku krune i visini stabla.

Intenzitet rezidbe se određuje u odnosu na rodnost pupoljaka. To predstavlja odnos između rodniha i nerodniha drveta.

- Kada je potencijalna rodnost niska - ostavljaju se svi rodni pupoljci.
- Kada je umeren broj rodniha pupoljaka - preporučuje se umerena rezidba.
- Kada se utvrdi visoka rodnost – ići na jaču rezidbu.

Prilikom obavljanja rezidbe voditi računa da se zadrži već obrazovan uzgojni oblik krune. Važno je sprečiti ogoljavanje donjih delova krune, a rodno drvo održati u nižim delovima .

U unutrašnjost krune često ne može da prođe svetlost, pa su zametnuti plodovi sitniji i slabije obojeni. Zato se u redovnoj zimskoj rezidbi unutrašnjost krune proređuje, ali se tada pazi da se rodne grančice suviše ne udalje ka periferiji. Treba otvoriti i prosvetliti krunu. Istovremeno je potrebno odstraniti nerodne grane i grančice. Ukloniti, po ukazanoj potrebi u zasadu, sve sasušene, povređene, zakržljale, bolesne i zaražene grane i grančice. Odstraniti i grane koje rastu ka unutrašnjosti krune, ili su blizu, ili se ukrštaju.

Na starijim stablima koja su neadekvatno orezana obično se rodni elementi nalaze na periferiji krune pa je neophodno da se pravilnom rezidbom spreči premeštanje vegetacije na vršni deo krune ili grana. To se postiže jačim skraćivanjem grana i grančica pri vrhu, pri čemu se vodi računa da se osnovne grane ne ogole.

Zimska rezidba ima presudan značaj na uspevanje voćaka, a naročito na pravilan odnos između razvitka i plodonošenja. Njenim pravilnim izvođenjem reguliše se rodnost i kvalitet plodova.

Ne treba obavljati kompletnu rezidbu sa ciljem da se dosta zasenjeno drvo transformiše u rodno tokom samo jedne godine. Ovakvu rezidbu treba razvući na nekoliko godina.

Alat koji se koristi pri orezivanju treba prilagoditi veličini grane koja se uklanja. Koristiti ručne makaze za male grančice, makaze za rezidbu za grane srednje veličine i testerice, testeru za velike grane.

Cilj sprovođenja zimske rezidbe za rod je da zasadi što duže redovno, kvalitetno plodonose.

Služba za voćarstvo i vinogradarstvo

ISHRANA DOJNIH OVACA

Nakon jagnjenja ovcu treba što pravilnije i potpunije hraniti i omogućiti joj povoljne uslove, kako bi ona što bolje mogla da iskoristi svoja nasledna svojstva u proizvodnji mleka. U vreme samog jagnjenja, kao i 2-3 dana posle njega, posebna pažnja obraća se ishrani ovaca kako bi se izbegli poremećaji u vimenu.

Suva kabasta hrana (seno) obično se daje po povlji, dok se još uvek ograničava veće prihranjivanje koncentratom a pored toga pazi se na to da ovce ne uzimaju suviše veliku količinu vode.

Nekoliko sati po jagnjenju ovcama se daje količina dobrog livadskog ili lucerkinog sena. U prvih 24 časa posle jagnjenja seno ostaje i dalje jedina hrana. Po mogućnosti potrebno je o jagnjenoj ovcu dati i malo guste kaše od pšeničnih mekinja u količini od 50 do 100gr po grlu dnevno.

Posle toga, količina kako koncentrovane hrane, tako i sena postepeno se povećava, tako da ovca posle 7 do 8 dana dobije pun obrok koji odgovara njenim potrebama. Od pravilne ishrane dojnih ovaca tj. njihove mlečnosti zavisi i pravilan razvoj jagnjeta.

Ovcu treba samo nekoliko dana ostaviti sa jagnjetom a zatim je odvojiti od njega i puštati ga određeno vreme da je sisa. Ovcama, koje daju malu količinu mleka i koje doje jedno jagnje, pored sena treba obezbediti smešu od zrna žitarica (kukuruz, ječam, ovas itd.).

Za ovce koje daju veću količinu mleka i doje blizance ili tojke, pored kvalitetnog sena i zrna žitarica potrebno je obezbediti i neko proteinsko hranivo. S obzirom na to da 10 – 12 nedelja posle jagnjenja količina mleka u ovaca počinje postepeno da opada, količina koncentrata se postepeno smanjuje, pa i potpuno ukine ukoliko ovce na raspolaganju imaju seno dobrog kvaliteta. Posle ovog perioda ishrana dojnih ovaca pretežno se obavlja na paši.

U zavisnosti od količine i kvaliteta paše zavisiće mlečnost kao i kondicija ovaca. Ukoliko paša nije dovoljna da zadovolji njihove potrebe, ovce treba delimično prihranjivati koncentrovanom hranom. Koliko će se koncentrata dati ovcama umnogome zavisi od njihovog izgleda, kondicije, kao i mlečnosti.

ISHRANA KOZA U PERIODU MLEČNOSTI

Odmah posle jarenja kozi treba dati mlak napoj od pšeničnih mekinja. Tokom prvih 24 časa koza na raspolaganju treba da ima manje količine kvalitetnog sena (obično lucerkono ili livadsko). Prva dva – tri dana posle jarenja obrok se i dalje sastoji od manjih količina sena uz dodatak koncentrata u količini od 100gr po grlu dnevno.

Dnevna količina koncentrata postepeno se povećava kako bi između petog i sedmog dana posle jarenja dostigla količinu od 400 – 500gr dnevno. Količina i sastav koncentrata zavise od količine i kvaliteta kabastih hraniva, kao i broja jaradi koja sisaju kozu. Kozama manje mlečnosti i koje doje jedno jare, pored kvalitetnog sena deteline ili lucerke, treba obezbediti prekrupu smeša žitarica (kukuruz, ječam, ovas, pšenica i dr.)

Za koze koje luče veće količine mleka i pri tome doje 2 -3 jarata pored kvalitetnog sena potrebno je obezbediti smešu koncentrata sa dodatkom nekog proteinskog hraniva.

U prvih mesec ipo dana perioda mlečnosti postoji potreba za prihranjivanjem koza smešama koncentrata. Nakon toga količinu koncentrata treba postepeno smanjivati, tako da sa 2 – 2,5 meseca posle jarenja više nema potrebe za njihovim korišćenjem, ukoliko je seno dobrog kvaliteta. Ovo je naročito slučaj ukoliko se koze drže i hrane na kvalitetnim pašnjacima. Tokom zimskog perioda, posle desetak nedelja perioda mlečnosti, obrok se može sastojati od kvalitetnog sena i određenih količina (1 – 2kg) korenasto – krtolastih hraniva.

Za visoku proizvodnju mleka u periodu posle jarenja, obrocima treba dodavati i mineralne materije kao i vitamine u vidu premiksa. Značaj mineralnih materija i vitamina za koze je utoliko veći ukoliko je proizvodnja mleka veća.